

суттєвим недоліком цього підходу є те, що мало уваги було приділено самій категорії тотожності. Анімалісти, зокрема П. Сноудон, витлумачують цю категорію подібно до представників нео-локкіанізму як формально-логічну категорію. Тотожність, зокрема тотожність людини як індивіда, є відношенням типу рівності.

Тож, анімалізм, хоч був запропонований як новий підхід до проблеми тотожності особистості, проте не є повністю альтернативним до нео-локкіанізму.

Список використаних джерел:

1. Оліфер О. Є. Критерії ідентичності особистості в англо-американській філософії / Олена Оліфер // Актуальні проблеми духовності: зб. наук. праць; [за заг. ред. Я. В. Шрамка]. – Кривий Ріг: КДПУ, 2017 – Вип. 18. – С. 129–147.
2. Baker L. R. The Ontological Status of Persons / Lynne Rudder Baker // Philosophy and Phenomenological Research. – 2002. – Vol. LXV, № 2. – P. 70–388.
3. Locke J. An Essay Concerning Human Understanding / John Locke [ed. A. S. Pringle-Pattison]. – Oxford: The Clarendon Press, 1924. – 433 p.
4. Noonan H. W. Animalism Versus Lockeanism: A Current Controversy / Harold W. Noonan // The Philosophical Quarterly. – 1998. – Vol. 48, № 192. – P. 302–318.
5. Olson E. T. An Argument for Animalism / Eric T. Olson // Personal Identity / [ed. Raymond Martin, John Barresi]. – Cornwall: Blackwell Publishing, 2003. – P. 318–334.
6. Olson E. T. The Human Animal: Personal Identity Without Psychology / Eric T. Olson. – New York: Oxford University Press., 1999. – 189 p.
7. Schechtman M. Staying Alive: Personal Identity, Practical Concerns, and the Unity of a Life / Marya Schechtman. – Oxford: Oxford University Press, 2014. – 214 p.
8. Shoemaker S. Eric Olson, the Human Animal / Sydney Shoemaker // Nous. – 1999. – № 33. – P. 496–504.
9. Snowdon P. Persons, Animals and Bodies / Paul Snowdon // The Body and the Self / [ed. by Jose Luis Bermudez, Anthony J. Marcel Naomi M. Eilan]. – Cambridge: MIT Press, 1995. – P. 83–105.
10. Snowdon P. Persons, Animals and Ourselves / Paul Snowdon // The Person and the Human Mind: Issues in Ancient and Modern Philosophy / ed. by Christopher Gill. – Oxford: Oxford University Press, 1990. – P. 83–107.

Підскальна О.М

аспірантка,

*Житомирський державний університет
імені Івана Франка*

ТОЛЕРАНТНІСТЬ ЯК БАЗОВИЙ ПРИНЦИП ЧИ ПРИЧИНА КРАХУ МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ?

На сьогоднішній день, питання толерантності, а точніше її меж, що прямо пов'язане з регулюванням культурної взаємодії в багатонаціональних суспільствах, є предметом численних дебатів та публікацій. Толерантність виступає як фундаментальна основа для політики мультикультуралізму. Проте складність цього поняття, різне тлумачення, загострення уваги на протилежних

аспектах, які включають у її розумінні, призводить до того, що критики мультикультурної моделі, в тому числі маючи на увазі й різні смислові навантаження поняття толерантності, констатують остаточний крах мультикультуралізму. Часто саме в «надмірній толерантності» до Іншого вбачають причину краху згаданого концепту. Хоча за своїм задумом мультикультуралізм ґрунтується на «толерантності» та вбачає її одним із своїх головних принципів. Таким чином ми потрапляємо у замкнене коло, де базовий принцип губить свого носія. Для того щоб зрозуміти чи дійсно це так, необхідно з'ясувати що саме ми вкладаємо в зміст поняття толерантність.

Тлумачення поняття «толерантність» зазнало чималих змін протягом історії свого розвитку. Так в античності його не існувало. Проте антична філософія дала нам категорію «Інший». Принципи ставлення до «Іншого» виникають і змінюються відповідно до законів розвитку суспільства, від елементарної «здібності вживатись на одній території», «дружелюбності» й заперечення «ворожнечі» до законодавчого введення принципу свободи совісті (віротерпимості) й прояви симпатії (співчуття) в спілкуванні з «Іншим». У філософів різних шкіл можемо зустріти схожі поняття «толерантність» формулювання, зокрема: «лагідність й здатність до співжиття», «вміння слухати іншого» (Піфагор); «приборкання пристрастей за допомогою виховання і знання» (Сократ); «інтелектуальний самозахист, лагідний характер» (Платон); прагнення до «золотої середини» (Аристотель). В період розвитку християнства ідея толерантності набуває свою першу історичну форму – віротерпимість. Дане поняття здобуло сучасне трактування завдяки діяльності філософів Нового часу. Так, Джон Локк у своїй роботі «Досвід віротерпимості», назва якої хоч і носить релігійний аспект терпимості, розробляє теорію толерантності в різних сферах соціального життя [4]. Відмова від релігійної нетерпимості як базисного принципу регулювання політичного життя й нормативне закріплення в законодавстві принципу рівності для різних носіїв релігійних поглядів, дає поштовх до роздумів про більш детальне розуміння терпимості у відношенні до політичних противників. Поступово у дискурсі толерантності відбувається зсув із сфери теології в соціально-філософську.

Однак при спробах дати наукове визначення виникають певні труднощі. В першу чергу це пов'язано з тим, що слово «толерантність» походить від латинського «tolerantia» – терпіння. В англійській «tolerance» теж перекладається як терпіння, а похідний від нього прикметник «tolerant» – терпимий, але аж ніяк не толерантний, як могло б здатись на перший погляд. Саме тому, поняття толерантності й терпимості часто використовують як взаємозамінні, й не розмежовують їхньої різниці. Особливо характерним є такий підхід в пострадянській науці з превалюючою російською мовою. Зокрема «Декларація принципів толерантності», затверджена Резолюцією 5.61 Генеральної Конференції ЮНЕСКО 16 листопада 1995 року перекладена на російську мову саме як «Декларація принципів терпимості» («Декларация принципов терпимости»). Вводячи в пошукову систему «Google» словосполучення «декларація принципів толерантності» чи «... терпимості»

пошукова система пропонує їх як одне й те саме. Так на побутовому рівні складається враження про їх синонімічність, що дозволяє маніпулювати сприйняттям цих понять. Примітним в цьому питанні є те, що хоч на українську мову «Декларація...» перекладена, і в назві фігурує саме слово «толерантність» проте на офіційному веб-сайті Верховної Ради України розміщений в поточній редакції саме російськомовний варіант [2]. Це демонструє що не лише на побутовому, а й на державному рівні не завжди розуміють відмінності в поняттях «толерантність» та «терпимість». Ряд дослідників підтримують таку позицію і визначають «толерантність» через «терпимість». Найбільш характерний такий підхід є для російської науки, так наприклад А. Асмолов термін «толерантність» визначає через три пересічних значення: 1) стійкість, витривалість (зазвичай використовується в медичній сфері і означає: «здатність організму переносити несприятливий вплив того чи іншого фактора середовища»); 2) терпимість; 3) допустиме відхилення [1]. Поняття «терпимість» не тільки не відображає повноти «толерантності», а й може бути прямо протилежно йому. Дієслово «терпіти» має негативне забарвлення: терпіння завжди пасивне й означає лише зовнішнє стримування свого ставлення («я його ледве терплю»). Такого ж погляду дотримується і В. Миронов: «Терпимість передбачає особливий соціально-психологічний стан, який може бути, по-перше, нестійким або недовговічним, а по-друге, дуже некомфортним як для того хто терпить, так і для того, кого терплять» [5]. В. Лекторський розрізняє ще один варіант «толерантність як байдужість» [3]. Саме такою інтерпретацією часто оперують ті, хто звинувачують мультикультуралізм і базовий його принцип «толерантність» у сприянні реалізації антидемократичних й антиліберальних тенденцій, відступаючих від європейської традиції визнання і розуміння іншої культури й Іншого як такого. Абсолютизована, доведена до абсурду толерантність, породжуючи байдужість, зміцнює свідомість вседозволеності й потурає проявам нічим не стримованої волі. Байдужість до Іншого, неминуче тягне за собою приниження цінності особистості [5].

«Толерантність», на противагу терпимості й байдужості, як тлумачиться в Декларації означає «повагу, прийняття і правильне розуміння багатого різноманіття культур нашого світу, наших форм самовираження і способів проявів людської індивідуальності...; це активне ставлення, що формується на основі визнання універсальних прав і основних свобод людини» [2].

Отже, враховуючи вище сказане можна стверджувати, що через поліваріантність тлумачень, феномен толерантність часто носить декларативний характер. В залежності від інтерпретації вона може виявитись як принципом регулювання конфліктних ситуацій так і найдієвішим засобом руйнування, що ми і спостерігаємо на прикладі міграційного кризи в Європі.

Список використаних джерел:

1. Асмолов А. О смыслах понятия «толерантность» [Електронний ресурс] / А. Асмолов, Г. Солдатова, Л. Шайгерова // Толерантность – Режим доступу до ресурсу: <http://www.tolerance.ru/VT-1-2-o-smyslah.php>.

2. Декларація принципів толерантності [Електронний ресурс] // Законодавство України – 1995 – Режим доступу до ресурсу: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_503.
3. Лекторский В. О толерантности, плюрализме и критицизме / В. Лекторский. // Вопросы философии. – 1997. – № 11. – С. 46–54.
4. Локк Дж. Опыт веротерпимости / Локк, Джон // Сочинения в трех томах: Т. 3. / Пер. с англ. и латин.; ред. и сост., авт. примеч. А. Л. Субботин. – М.: Мысль, 1988. – 668 с.
5. Миронов В. Мультикультурализм: толерантность или признание? [Електронний ресурс] / В. Миронов, Д. Миронова // Вопросы философии № 6. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://vphil.ru/index.php?>

Томашунос О.С.

студентка,

*Одесский национальный университет
имени И.И. Мечникова*

ЭСТЕТИЧЕСКАЯ ЦЕННОСТЬ СОВРЕМЕННОГО ИСКУССТВА

В XX веке, в связи с изменением границ эстетического и художественного, наиболее актуальной становится проблема дальнейшей судьбы искусства.

Сегодня понятие искусства лишается своей субстанциальной ценности. Его специфика обусловлена особенностями контекста – условиями создания, презентации, восприятия. Центральной категорией эстетики в XX веке становится «эстетическое». На смену прекрасному в искусстве пришли новые ценности, некоторые из которых отрицают прекрасное как таковое.

Провозгласив отказ от теорий и правил в искусстве, на основании того, что сущностью его является изменчивость, уникальность, неповторимость, главной всепоглощающей категорией современного искусства стал контекст.

Модернизм разрушил изначальный консерватизм искусства, сделав ему болезненную инъекцию времени, превратил вечное и неизменное в историческое и преходящее. Гонка за уникальностью породила новые критерии оценки и новые ориентиры: изобретательность, новизна, экспериментирование, креативность, культ субъективного.

Современное искусство по словам Ортеги-и-Гассета ориентированно на дегуманизацию, оно «бесчеловечно». Если раньше вместо того, чтобы наслаждаться произведением, субъект наслаждался собой и искусство было в какой-то мере исповедью, то теперь происходит отрицание живых форм, а главной двигающей силой является идея (*«мыслить – значит стремиться охватить реальность посредством идей; стихийное движение мысли идет от понятий к внешнему миру»*) [3, с. 246].

Изменяется и положение зрителя по отношению к произведению искусства, раннее фигура художника и его творение находились как бы на пьедестале и диалог осуществлялся «сверху-вниз», теперь зритель непосредственно погружен в произведение искусства, художник стремится втянуть его в иную действительность.